

Efekty uboczne szczepień przeciw COVID-19 – doświadczenia respondentów

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

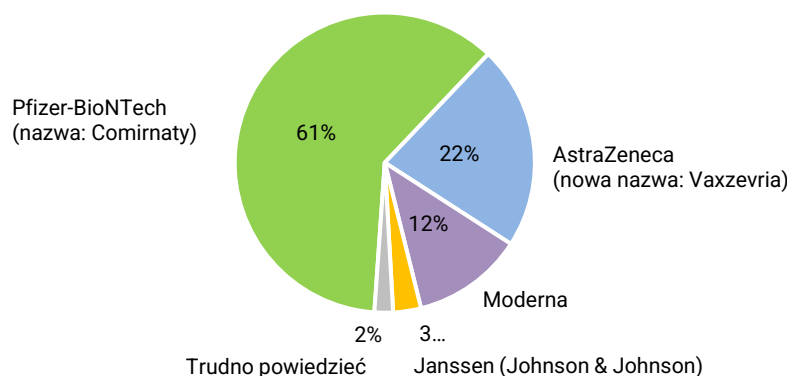
W naszych sondażach z maja i czerwca¹ osoby, które zaszczepiły się przeciw COVID-19, zapytaliśmy o występowanie skutków ubocznych po szczepieniu (niepożądanych odczynów poszczepiennych). Zgodnie z definicją niepożądany odczyn poszczepienny (NOP) to zaburzenie stanu zdrowia, które występuje zazwyczaj w okresie czterech tygodni po podaniu szczepionki. W naszych badaniach nie precyzowaliśmy jednak okresu występowania skutków ubocznych od czasu przyjęcia szczepionki: pozostawiliśmy to subiektywnej ocenie respondentów.

Łącznie w majowym i czerwcowym sondażu ponad 1000 osób zadeklarowało, że przyjęło przynajmniej jedną dawkę szczepionki przeciw COVID-19. Najwięcej – ponad połowa (61%) – przyjęło preparat Pfizer-BioNTech (Comirnaty), nieco więcej niż co piąty (22%) zaszczepił się AstraZenecą, a co ósmy – Moderną (12%). Relatywnie niewielu (3%) zaszczepiło się jednodawkowym preparatem Janssen (Johnson & Johnson).

CBOS

RYS. 1. Którą szczepionką Pan(i) się szczepił(a)?

N=1045

¹ Badania „Aktualne problemy i wydarzenia” (372 i 373) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnych imiennych próbach pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanych z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie majowe zrealizowano w dniach od 6 do 16 maja 2021 roku na próbie liczącej 1163 osoby (w tym: 54,8% metodą CAPI, 30,0% – CATI i 15,2% – CAWI), a badanie czerwcowe zrealizowano w dniach od 7 do 17 czerwca 2021 roku na próbie liczącej 1218 osób (w tym: 60,8% metodą CAPI, 26,7% – CATI i 12,6% – CAWI).

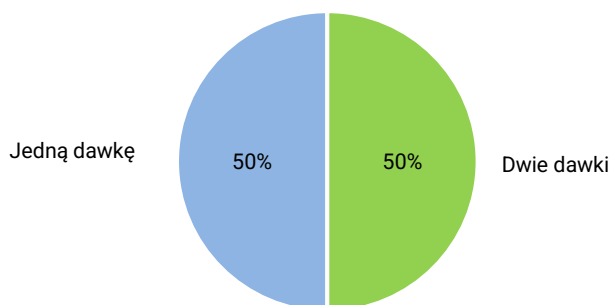
CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

Spośród przyjmujących preparaty dwudawkowe połowa badanych przyjęła jedną dawkę szczepionki, a druga połowa została w pełni zaszczepiona.

CBOS

RYS. 2. Ile dawek szczepionki Pan(i) przyjął(ęła)?

N=1009

Ponad połowa przyjmujących preparaty Pfizer-BioNTech oraz Moderna jest już w pełni zaszczepiona, natomiast szczepiący się AstraZenecą w zdecydowanej większości przyjęli dopiero jedną dawkę szczepionki. Z analizy zróżnicowań społeczno-demograficznych wynika ponadto, że częściej niż pozostali w pełni zaszczepieni są najstarsi respondenci, w wieku 65 lat i więcej.

TABELA 1

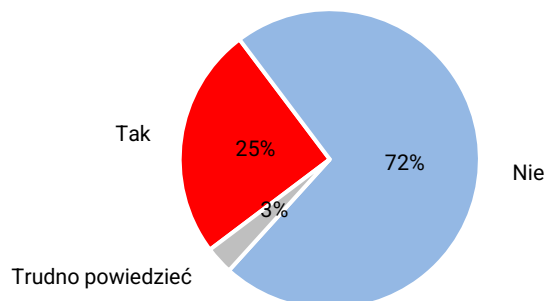
Którą szczepionką Pan(i) się szczepił(a)?	Ile dawek szczepionki Pan(i) przyjął(ęła)?	
	Jedną dawkę	Dwie dawki
	w procentach	
Pfizer-BioNTech (nazwa: Comirnaty)	44	56
Moderna	44	56
AstraZeneca (nowa nazwa: Vaxzevria)	71	29

Ogółem trzech na dziesięciu badanych, którzy zaszczepili się przynajmniej jedną dawką, zadeklarowało, że wystąpiły u nich jakieś skutki uboczne. Wśród ankietowanych, którzy przed sondażem przyjęli dopiero jedną dawkę szczepionki, odsetek ten wyniósł 25%, natomiast wśród tych, którzy przyjęli dwie dawki szczepionki – 35%. Występowanie niepożądanych odczynów poszczepiennych rzadziej deklarowali mężczyźni, osoby starsze, w wieku 65 lat i więcej, oraz badani gorzej wykształceni.

CBOS

RYS. 3. Czy po szczepieniu wystąpiły u Pana(i) jakieś efekty uboczne (niepożądane odczyny poszczepienne)?

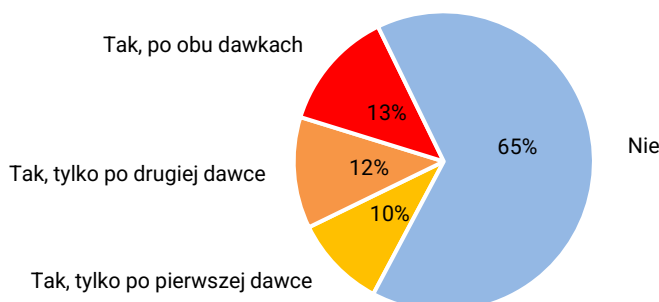
ODPOWIEDZI ZASZCZEPIONYCH JEDNĄ DAWKĄ LUB PREPARATEM JOHNSON & JOHNSON (N=540)

CBOS

RYS. 4. Czy po szczepieniu wystąpiły u Pana(i) jakieś efekty uboczne (niepożądane odczyny poszczepienne)?

ODPOWIEDZI RESPONDENTÓW ZASZCZEPIONYCH DWOMA DAWKAMI (N=504)

Z deklaracji badanych, którzy zaszczepili się już dwoma dawkami, wynika, że w przypadku szczepionki wektorowej AstraZeneca efekty uboczne częściej występowały po pierwszej niż po drugiej dawce, zaś w przypadku szczepionek opartych na technologii mRNA – odwrotnie.

TABELA 2

	Czy po szczepieniu wystąpiły u Pana(i) jakieś efekty uboczne (niepożądane odczyny poszczepienne)?			
	Odpowiedzi respondentów zaszczepionych dwoma dawkami			
	Tak, tylko po pierwszej dawce	Tak, tylko po drugiej dawce	Tak, po obu dawkach	Nie
	w procentach			
Pfizer-BioNTech (nazwa: Comirnaty)	5	11	13	71
Moderna	10	24	14	52
AstraZeneca (nowa nazwa: Vaxzevria)	37	8	12	43

W badanej próbie znalazło się 35 osób zaszczepionych preparatem Johnson & Johnson, spośród których 8 zadeklarowało wystąpienie niepożądanych odczynów poszczepiennych. Ankietowani, którzy przyjęli tę szczepionkę, zgłaszali takie efekty uboczne jak: podwyższona temperatura, ból w miejscu wkłucia, ból ręki lub ramienia, ból mięśni i stawów, osłabienie, zmęczenie, dreszcze, ból głowy, wysypka.

Respondenci, którzy już się zaszczepili przynajmniej jedną dawką jakiejś szczepionki przeciw COVID-19, zapytani o występowanie efektów ubocznych po szczepieniach, w swoich swobodnych wypowiedziach najczęściej wymieniali podwyższoną temperaturę, gorączkę bądź stan podgorączkowy. Te skutki uboczne szczepień wymieniło 14% badanych zaszczepionych przynajmniej jedną dawką. Kolejnym wymienianym niepożądanym odczynem dotyczącym 13% zaszczepionych był ból w miejscu wkłucia, ból ręki lub ramienia. Relatywnie często pojawiającym się w wypowiedziach ankietowanych efektem ubocznym szczepień był ból mięśni, stawów, bóle mięśniowo-kostne lub ogólnie „ból ciała” (6% zaszczepionych) oraz osłabienie i zmęczenie (również 6% zaszczepionych). Trochę rzadziej wśród niepożądanych odczynów respondenci wymieniali ból głowy (4%), złe samopoczucie, rozbicie, rozkojarzenie, „nieobecność” (3%), dreszcze (3%) oraz objawy miejscowe – zaczerwienienie w miejscu wkłucia, obrzęk, siniak, swędzenie (2%). Niektórzy ankietowani ogólnie mówili o objawach grypowych nie precyzując dokładnie, jakie objawy u nich wystąpiły, inni natomiast o objawach przeziębienia – katarze, kaszlu (objawy przeziębienia i grypy – 1%). Poza wspomnianym już bólem głowy, wymieniane były także inne objawy neurologiczne: zawroty głowy (1%) oraz drgawki, omdlenia, utraty przytomności, problemy ze wzrokiem (łącznie 1%). Co setny zaszczepiony deklarował, że doświadczał objawów ze strony układu pokarmowego takich, jak nudności, wymioty, biegunka, utrata apetytu (1%). Zbliżona liczba badanych wymieniała odczyny kardiologiczne – skoki ciśnienia, zaburzenia rytmu serca, jedna osoba wymieniła zakrzepicę nóg (w sumie 1%). Pozostałe odczyny wymieniane były sporadycznie, a wśród nich znalazły się m.in.: problemy ze snem, duszność, wysypka, powiększenie węzłów chłonnych, spadek temperatury.

TABELA 3

	Niepożądane odczyny poszczepienne	
	Wśród badanych, u których wystąpiły niepożądane odczyny poszczepienne N=312	Wśród ogółu zaszczepionych przynajmniej jedną dawką N=1045
	w procentach	
Podwyższona temperatura	46	14
Ból w miejscu wkłucia, ból ręki, ramienia	43	13
Bóle mięśni, stawów, bóle mięśniowo-kostne	21	6
Oslabienie, zmęczenie	20	6
Ból głowy	14	4
Dreszcze	11	3
Złe samopoczucie, rozbicie, rozkojarzenie	8	3
Zaczerwienienie w miejscu wkłucia, siniak, obrzęk	5	2
Objawy przeziębienia i grypy	4	1
Zawroty głowy	2	1
Pozostałe problemy neurologiczne: drgawki, omdlenia, utrata przytomności	2	1
Problemy ze strony układu pokarmowego – nudności, wymioty, biegunka	2	1
Problemy ze strony układu krążenia – skoki ciśnienia, zaburzenia rytmu serca	2	1
Problemy ze snem	1	0,2
Spadek temperatury	1	0,2
Duszność	1	0,3
Wysypka	1	0,4
Powiększenie węzłów chłonnych	1	0,4
Inne odpowiedzi	1	0,4
Trudno powiedzieć	1	0,2

Analizując dane w zależności od typu szczepionki zauważyć można, że wśród osób, które przyjęły przynajmniej jedną dawkę preparatu Pfizer-BioNTech, najczęściej wymienianym odczynem był ból w miejscu wkłucia, ból ręki lub ramienia (13% zaszczipionych tym preparatem wymieniało taki odczyn), w drugiej kolejności – podwyższona temperatura (9%), a w trzeciej – bóle mięśni, stawów, bóle mięśniowo-kostne oraz osłabienie i zmęczenie (po 4%). W przypadku preparatu Moderna ból w miejscu wkłucia, ból ręki lub ramienia zgłaszany był porównywalnie często co podwyższona temperatura (odpowiednio 19% i 18%). Stosunkowo często wymienianym skutkiem ubocznym po przyjęciu tej szczepionki było również osłabienie i zmęczenie (10%). Natomiast w przypadku preparatu AstraZeneca największa grupa osób zgłaszała podwyższoną temperaturę (25%), w drugiej kolejności – bóle mięśni, stawów, bóle mięśniowo-kostne (14%), a dopiero w trzeciej – ból w miejscu

wklucia, ból ręki lub ramienia (10%). Niewiele mniej badanych zaszczepionych przynajmniej jedną dawką tego preparatu wśród skutków ubocznych szczepionki wymieniało osłabienie, zmęczenie (9%), ból głowy (8%) oraz dreszcze (7%).

Interpretując te dane należy wziąć pod uwagę fakt, że w przypadku szczepionki AstraZeneca niepożądane odczyny poszczepienne występują częściej po pierwszej dawce, można zatem zakładać, że przedstawione dane w znacznej mierze wyczerpują listę niepożądanych odczynów poszczepiennych po przyjęciu tego preparatu.

TABELA 4

	Pfizer-BioNTech (Comirnaty) N=634	Moderna N=128	AstraZeneca (nowa nazwa Vaxzevria) N=232
Odsetek wśród zaszczepionych przynajmniej jedną dawką danej szczepionki			
Ból w miejscu wkłucia, ból ręki, ramienia	13	19	10
Podwyższona temperatura	9	18	25
Bóle mięśni, stawów, bóle mięśniowo-kostne	4	4	14
Osłabienie, zmęczenie	4	10	9
Ból głowy	3	4	8
Złe samopoczucie, rozbiecie, rozkojarzenie	2	4	3
Dreszcze	2	3	7
Zaczerwienienie w miejscu wkłucia, siniak, obrzęk	1	4	1
Zawroty głowy	1	1	0,4
Objawy przeziębienia i grypy	1	3	3
Problemy ze strony układu pokarmowego – nudności, wymioty, biegunka	1	1	1
Problemy ze strony układu krążenia – skoki ciśnienia, zaburzenia rytmu serca	1	1	0
Powiększenie węzłów chłonnych	1	1	0
Pozostałe problemy neurologiczne: drgawki, omdlenia, utrata przytomności	0,4	1	2
Duszność	0,3	1	0,4
Spadek temperatury	0,2	0	0,4
Problemy ze snem	0	0	1
Wysypka	0	0	1
Inne odpowiedzi	1	0	0
Trudno powiedzieć	0,3	0	0

Trzech na dziesięciu badanych, którzy przyjęli przynajmniej jedną dawkę szczepionki przeciw COVID-19, zadeklarowało, że po szczepieniu wystąpiły u nich jakieś skutki uboczne. Najczęściej były to: podwyższona temperatura oraz ból w miejscu wkłucia, ból ręki bądź ramienia. Również relatywnie często ankietowani wymieniali osłabienie, zmęczenie, a także bóle mięśni, stawów oraz kości.

Przyjmujący preparat koncernu Pfizer-BioNTech mówiąc o efektach ubocznych najczęściej wymieniali ból w miejscu wkłucia, ból ręki lub ramienia, a w drugiej kolejności – podwyższoną temperaturę. Z kolei wśród szczepiących się Moderną oba te odczyny wymieniane były przez bardzo zbliżone liczebnie grupy osób. Natomiast badani przyjmujący preparat AstraZeneca najczęściej wśród efektów ubocznych wymieniali podwyższoną temperaturę, w drugiej kolejności – bóle mięśni, stawów, kości, a w trzeciej – ból w miejscu wkłucia, ból ręki bądź ramienia.

Z deklaracji ankietowanych, którzy przyjęli już dwie dawki, wynika, że w przypadku szczepionki wektorowej AstraZeneca efekty uboczne częściej występowały po pierwszej niż po drugiej dawce, natomiast w przypadku preparatów opartych na technologii mRNA – odwrotnie.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka